

PILAR 3

DOKUMENT FOR

per 31.12.2009

INNHold

1. INNLEDNING	3
2. KAPITALDEKNINGSREGELVERKET - BASEL II	3
3. ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV	4
3.1 Ansvarlig kapital	4
3.1.1 Typer kjernekapital og tilleggskapital	4
3.1.1 Oversikt over ansvarlig kapital	4
3.2. Kapitalkrav	5
4. STYRING OG KONTROLL AV RISIKO	5
4.1 Generelt om styring og kontroll av risiko	5
4.2 Prosess for vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov	5
5. KREDITTRISIKO	6
5.1 Styring og kontroll av kredittrisiko	6
5.2 Samlet engasjements beløp	6
5.3 Mislighold og verdifall	6
5.4 Bruk av ratingbyråer	6
5.5 Bruk av sikkerheter	7
5.5.1 Rutiner og retningslinjer for styring av potensiell konsentrasjonsrisiko	7
6. MOTPARTSRISIKO	7
6.1 Styring og kontroll av motpartsrisiko	7
6.2 Derivater - engasjements beløp og virkelige verdier	8
6.3 Rentederivater	8
6.3.1 Spesifikasjon av rentederivater — nominell verdi	8
7. MARKEDSRISIKO	8
7.1 Styring og kontroll av markedsrisiko	8
7.2 Egenkapitalposisjoner	9
7.3 Renterisiko	10
8. STYRING OG KONTROLL AV OPERASJONELL RISIKO	11
9. STYRING OG KONTROLL AV ØVRIGE RISIKOER	11

1. INNLEDNING

Kapitaldekningsregelverket stiller blant annet krav om offentliggjøring av informasjon om risikostyring, risikoeksponering og soliditetsforhold. Dette dokumentet oppfyller Kredittforeningen for Sparebanker (KfS) sin informasjonsplikt etter dette regelverket. Dette dokumentet oppdateres årlig og publiseres samtidig med foreningens årsrapport. Alle beløp i dokumentet er angitt i 1.000 NOK, med mindre noe annet er spesifisert.

2. KAPITALDEKNINGSREGELVERKET - BASEL II

Det gjeldende kapitaldekningsregelverket trådte i kraft 1. januar 2007, med en overgangsordning som gjorde det mulig å utsette implementeringen av dette regelverket til 1. januar 2008. Kredittforeningen for Sparebanker har gjort bruk av overgangsordningen og beregnet og rapporterte derfor kapitaldekning etter de såkalte Basel II-reglene fra og med 2008.

Kapitaldekningsregelverkets bestemmelser fremgår av Finansieringsvirksomhetsloven § §2-9, 2-9a, 2-9b, 2-9c og 2-9d, samt Kapitalkravsforskriften, Beregningsforskriften og Konsolideringsforskriften.

Basel II-reglene består av tre pilarer:

Pilar 1 omfatter det regulatoriske minimumskravet til kapitaldekning. Det samlede beregningsgrunnlaget er summen av beregningsgrunnlagene for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Den enkelte finansinstitusjon gis anledning til å velge ulike metoder for fastsettelse av beregningsgrunnlaget. Noen av metodene forutsetter forhåndsgodkjennelse fra Finanstilsynet. Kredittforeningen for Sparebanker benytter følgende metoder for fastsettelse av beregningsgrunnlaget:

Kredittrisiko:	Standardmetoden
Markedsrisiko:	Standardmetoden
Operasjonell risiko:	Basismetoden

Lovens minimumskrav til kapital tilsvarer 8 % av samlet beregningsgrunnlag. Samlet ansvarlig kapital er summen av kjernekapital og tilleggskapital. Beregningsgrunnlag, kapitalkrav og ansvarlig kapital er beskrevet og spesifisert i dokumentets kapittel 3.

Pilar 2 av regelverket omfatter kravene til finansinstitusjonenes egen prosess for vurdering av risiko og nødvendig kapital. Kredittforeningen for Sparebankers prosess for vurdering av risikoprofil og kapitalbehov er beskrevet i dokumentets kapittel 4.2. I tillegg gir pilar 2 retningslinjer for myndighetenes vurderingsprosess.

Pilar 3 omfatter kravene til offentliggjøring av informasjon. Som nevnt innledningsvis oppfyller dette dokumentet foreningens plikt til offentliggjøring av informasjon etter denne delen av kapitaldekningsregelverket.

3. ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV

3.1 Ansvarlig kapital

3.1.1 Kredittforeningen for Sparebanker har følgende typer kjernekapital og tilleggskapital:

Post	Kort beskrivelse
Innskutt egenkapital	Omfatter innbetalt egenkapitalbeviskapital og innbetalt overkurs (overkursfondet)
Opptjent egenkapital	Samlede tilbakeholdte resultater over tid.
Ansvarlig lånekapital	Lån med særlige betingelser i tilleggskapitalen
Medlemsinnskudd	Ved utbetaling av lån fra foreningen trekkes 3% medlemsinnskudd. Medlemsinnskuddet inngår i den ansvarlige kapital med 50% i kjernekapitalen og 50% i tilleggskapitalen.

3.1.2 Oversikt over ansvarlig kapital

Egenkapitalbeviskapital	50 000
Overkursfond	16
Opptjent egenkapital	85
50% av medlemsinnskudd	155 430
Fradrag i kjernekapitalen	- 1 826
Sum kjernekapital	203 705
50% av medlemsinnskudd	155 430
Ansvarlig lånekapital	25 000
Sum tilleggskapital	180 430
Sum ansvarlig kapital	384 135
Kapitaldekning	23,18%
Kjernekapitaldekning	12,29%

Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital (1.000 NOK)

Opptatt	Beløp	Bokført	Rentevilkår	Forfall	Dato for evt. call
30.06.2006	25 000	25 000	3 mnd nibor + 45 bp	30.06.2016	13.05.2011

3.2 Kapitalkrav

Spesifikasjon av kapitalkravet (8 % av beregningsgrunnlaget)	Tall i 1.000
Institusjoner	131 262
Sum kredittrisiko	131 262
Operasjonell risiko	1 323
Samlet kapitalbehov	132 585

4. STYRING OG KONTROLL AV RISIKO

4.1 Generelt om styring og kontroll av risiko

Det henvises til note 2 i foreningens årsrapport for beskrivelse av styring og kontroll med risiko.

Mer detaljert informasjon om styring og kontroll av den enkelte type risiko er angitt i de påfølgende kapitler.

4.2 Prosess for vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov

Prinsippdokument for total kapitalvurdering (ICAAP) i Kredittforeningen for Sparebanker har nedfelt at rapportering av risiko og kapitalbehov skal benyttes i styringen av foreningens risikoeksponering. Foreningens rapportering av kapitalbehov skal gjennomføres på årlig basis slik at styret løpende kan bedømme de risikoer som er knyttet til virksomheten. Det er videre nedfelt som et prinsipp at foreningens ICAAP-rapportering bør være en del av beslutningsgrunnlaget for strategiske valg.

Ledere med ansvar for å styre risiko i alle deler av virksomheten involveres ved rapportering av risiko og kapitalbehov til administrasjonen og styret.

Følgende risikoer gjennomgås og vurderes:

- o Kreditt og motpartsrisiko
- o Operasjonell risiko
- o Markedsrisiko, herunder rente-, valuta- og likviditetsrisiko.
- o Renommé risiko
- o Strategisk risiko

Foreningen har på plass en kapitalplan gjennom utforming av vedtektene som viser foreningens målsettinger for minimumskapital, hvordan denne ønskes sammensatt av ulike typer ansvarlig kapital og planer for å opprettholde soliditeten over tid.

5. KREDITTRISIKO

5.1 Styring og kontroll av kredittrisiko

Det vises til note 2 i årsrapporten for beskrivelse av styring og kontroll av kredittrisiko.

5.2 Samlet engasjements beløp

Foreningens samlede engasjementsbeløp utgjør NOK 7.706 mill per 31.12.2009.

Samlet engasjementsbeløp fordelt pr geografisk område fremgår av note 3 til årsregnskapet. Samtlige lån er gitt til sparebanker.

Engasjementsbeløp fordelt etter gjenstående løpetid fremgår under Likviditetsrisiko i note 8 til foreningens årsregnskap.

5.3 Mislighold og verdifall

For regnskapsformål defineres misligholdte engasjementer som engasjementer hvor det foreligger restanser på mer enn 90 dager.

Definisjon av verdifall som benyttes for regnskapsformål, samt beskrivelse av metodene som benyttes for å fastsette verdiendringer og nedskrivninger fremgår under Utlån i note 1 til foreningens årsregnskap.

Foreningen har hittil ikke hatt misligholdte engasjementer og har heller ikke foretatt nedskrivninger på utlån.

Brutto engasjementsbeløp fordelt på geografiske områder fremgår av note 3 til regnskapet.

5.4 Bruk av ratingbyråer

Foreningen gjør ikke bruk av ratingbyråer ved fastsettelse av vektingen av engasjementene i forbindelse med beregningen av kapitalkravet.

I sin kredittvurdering av låntakerne legger Kredittforeningen for Sparebanker til grunn det omfattende kredittanalysearbeid som utføres av ratingbyråer, norske meglerhus og banker. Det er i dag flere ulike meglerhus og banker som gir (skygge)rating til alle norske sparebanker. De største sparebankene har også offisiell rating fra en eller flere anerkjente internasjonale ratingbyråer.

KfS har i 2009 lagt til grunn den rating den enkelte sparebank har fra Nordea Markets, SEB Merchant Banking, First Securities og DnB NOR Markets. For at en bank skal kunne låne i foreningen er kravet at banken har "investment grade" rating – det vil si minimum BBB-karakter - fra minst tre av de fire over nevnte meglerhus.

Basert på ovenstående er samtlige lån per 31.12.2009 i KfS plassert i risikoklasse A i en inndeling av lån i risikoklasser fra A til E, der A er beste klasse.

5.5 Bruk av sikkerheter

Utlån i foreningen er kun gitt til banker og er sikret med gjeldsbrev.

5.5.1 Rutiner og retningslinjer for styring av potensiell konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er en del av kredittrisikoen. Denne risikoen er særlig relevant for Kredittforeningen for Sparebanker som er konsentrert om en enkelt sektor med et begrenset antall potensielle låntakere. Sektorens betydning for samfunnsøkonomien, og det offentlige regelverk og den løpende kontroll som selskapene innenfor sektoren er underlagt av denne grunn, reduserer risikoen for et bredt sammenbrudd innenfor sektoren.

Konsentrasjonsrisikoen er særlig vurdert opp mot store engasjement.

Styret fastsetter en kredittramme på den enkelte bank. Etter de regler styret har fastsatt kan en bank få en kredittramme på inntil bankens tellende ansvarlige kapital. En bank kan likevel ikke få større låneramme enn den ansvarlige kapital i KfS.

Låneopptak innenfor den enkelte banks totale kredittramme vil kunne bli begrenset av gjeldende regler for største enkeltengasjement, jfr. Finansieringsvirksomhetslovens § 2 – 10 og tilhørende forskrift.

Den enkelte bank må, innenfor sin samlede kredittramme, fordele sine låneopptak i kredittforeningen på flere ulike forfallstidspunkter for å redusere refinansieringsrisikoen. For tiden gjelder at et enkelt låneforfall ikke kan utgjøre mer enn 1/3-del av bankens kredittramme i kredittforeningen.

6. MOTPARTSRISIKO

6.1 Styring og kontroll av motpartsrisiko

KfS anvender de vanligste finansielle instrumenter utenom balansen for å styre kredittforeningens renterisiko. Kredittforeningen har ingen valutarisiko. Avtalene er inngått med anerkjente banker. Motpartrisikoen anses som lav.

6.2 Rentederivater

6.2.1 Spesifikasjon av rentederivater — nominell verdi

Inngåtte avtaler (mill.kroner)

Type avtale	utløp	antall	Kjøpt	Solgt
Renteswapper	2010	5	95	610
Renteswapper	2011	8		645
Renteswapper	2014	3		290
Totalt		16	95	1 545

Renteswapper er avtaler om bytte av rentebetingelse i en fremtidig periode. Det er ikke bytte av hovedstol.

Kjøp av en renteswap innebærer at KfS skal betale en fast rente og motta en flytende rente. Salg av en renteswap innebærer at KfS skal betale en flytende rente og motta en fast rente.

Alle de inngåtte avtaler er sikringsforretninger. Mark to market vurdering av kontraktene viser 1 kontrakt med en samlet negativ markedsverdi på NOK 3,9 mill og 15 kontrakt med en positiv markedsverdi på NOK 59,8 mill.

Markedsverdi for kontraktene er beregnet ut fra rentekurven per 31.12.2009.

7. MARKEDSRISIKO

7.1 Styring og kontroll av markedsrisiko

Styring og kontroll med markedsrisiko er beskrevet i note 2 i årsrapporten.

Kredittforeningen for Sparebanker har ikke handelsportefølje av verdipapirer. Beholdning av obligasjons- og sertifikatplasseringer er enten likviditetsreserver og/eller inngår i Kredittforeningen for Sparebankers styring av renteposisjonen. Kredittforeningen for Sparebanker tilstreber en likest mulig fordeling av løpetidene på eiendels- og gjeldssiden for å redusere risikoen ved rentendringer og vridninger av rentekurven. Sammen med finansielle instrumenter utenom balansen inngår obligasjonsplasseringene som sikringsforretninger for å dekke opp skjevheter mellom Kredittforeningen for Sparebankers utlån og innlån. Foreningen har ingen plasseringer i aksjer.

7.2 Egenkapitalposisjoner

I forvaltning av kredittforeningens egne midler legges det stor vekt på sikkerhet og forutsigbar avkastning. Kredittforeningens egne midler plasseres derfor i det vesentligste i utlån til / innskudd i bank og omsettelige rentebærende papirer av god kvalitet, herunder ansvarlig kapital i banker. Kredittforeningen har ikke plassert midler i aksjer.

Verdipapirporteføljen hadde følgende sammensetning ved utgangen av året:

Risikovekt	Debitorgruppe	Bokført verdi	Bokført verdi
		2009	2008
100 %	Ansvarlig lån i bank	19 408 853	17 408 450
	Totalt	19 408 853	17 408 450
	Markedsverdi 31.12.	19.408.853	17.408.450

7.3 Renterisiko

Følgende posisjoner er det knyttet renterisiko til:

Type posisjon	Beskrivelse
Utlån til kunder med fast rente	Rentevilkårene for utlån til kunder med fast rente er bundet for en nærmere avtalt periode.
Plasseringer i sertifikater og obligasjoner	Sertifikater og obligasjoner har renteklausuler som gjør at rentevilkårene er bundet enten i hele lånets løpetid eller at regulering finner sted med fastsatte tidsintervaller.
Utlån til og innskudd fra kredittinstitusjoner	Utlån til og innskudd fra kredittinstitusjoner har renteklausuler som gjør at rentevilkårene er bundet enten i hele lånets løpetid eller at regulering finner sted med fastsatte tidsintervaller.
Sertifikat- og obligasjonslån, ansvarlig lån	Sertifikat- og obligasjonslån og ansvarlig lån har renteklausuler som gjør at rentevilkårene er bundet enten i hele lånets løpetid eller at regulering finner sted med fastsatte tidsintervaller.
Derivater (rentebytteavtaler)	Rentebytteavtaler er avtaler om å bytte bort en forpliktelse til å betale en fast rente i en angitt tidsperiode mot å betale en flytende rente i samme periode eller motsatt.

Som følge av at rentevilkårene for de ulike posisjonene, som beskrevet ovenfor, er bundet i en kortere eller lengre tidsperiode oppstår det en gevinst eller et tap for foreningen når markedsrentene for de tilsvarende tidsperiodene endrer seg.

Innenfor bestemte tidsintervaller kan foreningen ha netto eiendels- eller gjeldseksponeering. Renterisiko måles ved å beregne effekten av parallelle skift i rentekurven på 1 og 2 prosentpoeng. En slik endring av rentekurven vil gi resultateffekt både gjennom endret nettorente og ved at verdien av balanseposter endrer seg. Renterisikoen måles hvert kvartal.

Eksponeering mot renterisiko er vist i note 8 i årsrapporten.

8. STYRING OG KONTROLL AV OPERASJONELL RISIKO

Kredittforeningen for Sparebanker ønsker generelt å holde en så lav risikoprofil som økonomisk og praktisk mulig. Foreningen ønsker å ha et bevisst og mest mulig målbart forhold til den risiko vi har eller påtar oss. Foreningen skal følge opp sin risikoutvikling gjennom systematisk, årlig gjennomgang og rapportering av risiko innen alle vesentlige områder.

Kredittforeningen for Sparebanker ønsker å utvikle sine medarbeidere til å møte fremtidige krav til kompetanse og omstilling. Foreningen skal ha høye etiske krav gjennom alle ledd i virksomheten.

Foreningens operasjonelle risiko beregnes kvantitativt i kapitaldekningen i Pilar I etter basismetoden som er nærmere beskrevet i Kapitalkravsforskriften.

I tradisjonell forstand er imidlertid styring av operasjonell risiko noe langt mer. Det er en prosess som omfatter en kvalitativ identifisering av risiko, måling, behandling, overvåking og oppfølging gjennom hele organisasjonen slik at våre mål med driften oppnås og bidrar til kvalitetsforbedring i alle ledd i virksomheten.

Styring av operasjonell risiko skjer blant annet gjennom automatiske og manuelle kontroller integrert i den løpende drift, opplæring, informasjon, beslutningsgrunnlag, lederovervåking og rapportering. Prosessenes gjennomføring er beskrevet detaljert dels i eget rutineverk og dels i rutineverk for Eiendoms kreditt som også gjelder for KfS. Dette blir løpende oppdatert sammen med øvrig instruksverk. Kontrollelementer for øvrig kan være godkjenning, fullmakter, verifikasjoner, avstemming, gjennomgang av driftsresultater, budsjettavvik, sikring av aktiva, arbeidsdeling, tilgangskontroller med mer.

Rapportering av etterlevelse av de interne prosesser på vesentlige virksomhetsområder skjer kvartalsvis til styret på grunnlag av finans- og regnskapsrapporter. Ledere avgir årlig en bekreftelse på at internkontroll er gjennomført til administrerende direktør som forelegger denne for styret.

9. STYRING OG KONTROLL AV ØVRIGE RISIKOER

Styring og kontroll med likviditets- og valutarisiko er beskrevet i note 2 i foreningens årsrapport.